

ACC. NR M. 13704:1-11.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Emeli: Leksander, Vislanda*
Härad: *Albo* Berättare: " " "
Socken: *Skatelöv* Berättarens yrke: *småbrukare*
Uppteckningsår: *1954* Född år *1885* i *Skatelöv*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*Harandeskap, födosning, barnsäng o. kyrktagning. LMF 96.
s. 1-11.*

ACC. N:R M. 13704:1.

Något om barn.

Fler folk ville angående barnantalet, det tala
de mycke sällan om. Ett tåga med dessa
ting. ^{är oftans psykik} Det fanns nog de, som trodde att antalet barn
var företbestämt. Angående barnets kön, så är
det säkert att den, som hade en stor gård önskar
pojkar, som kunde taga den i upp, och en familj,
som sedan hade ett par pojkar villo ha flickor så
att husmor kunde få någon hjälp. Ett styk skulle
vara bra, är väl en mycke gammal vidskegelse.
Det går nog inte för utomstående att få reda på om
det beror på något fel hos föräldrarna eller det är
avsiktig begränsning av barnantalet då en familj
varett eller intet barn. Har inte hört talas om foster
fördrining. Det är ett brott. Svensson var "mä"
leasi" hette det förr. På 1890 talet och där omkring
I var det inte ont om barn och ungdomar här
Prästen hade 4 barn blockasen hade 12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 96
1

5 av de större gårdarna i byskbyn hade 7 eller
8 barn, flera andra gårdar hade 3 ä' 4, 6 ä' 7 barn
var vanligt hos hantverkare småbönder. Men för
tiden brukar flera av nutidens ungdomarna
studera, för att sedan bosätta sig staden.
De utomäktenskapliga barnen hade det inte lätt
de kallades "väktingar" om ingen tog hand om
dem fingo de titta, de voro ju "föresvarslösa". Men
det gick ju inte alltid så illa oftast gifte sig
de, som hade barn ihop. När en kvinna blev gravid
i förtid så arbetade hon vanligen hos husbonden
så länge hon orkade. Hon hade ju sina 40 veckor
att sakna med. När jag var liten kom en kvinna
Hon ville hjälpa till lite om hon fick bo som
inhyser. hon hade varit i Danmark och haft
arbeta. hon behövde ha det lugnt och det var ju
lättare på det visst. Tiden gick. Det var ju alltid något
att göra. Fram mot våren syntes det att det

ACC. N:R M. 13704:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

inte stod rätt till. Ty flickan var i grosses.
Ortens dåvarande barnmorska, Märta Flomerger
kom till ort och ställe och fick reda på saken.
Mor önskade också tala med henne, ty hon gick
med sitt tredje barn. Kvinnan flyttade till
ett annat ställe och fick sitt barn. Sedan gifte
hon sig längse fram med en statare i Grunslöv.
Vad hon hade till sina utgiftes under den svåra
tiden, det vet jag inte. Hon måste väl få hjälp
av "socknen". Detta var ju en liten bild av
hur det var med den ensamma kvinnan, som såkat
"illa ut". På en del kvinnor synes det ju inte
så mycket att de är gravida. En flicka hade
tjänat i en bondgård här i Skatelöv. Hon
var en duktig flicka. Men rätt som det var
blev hon hastigt sjuk, hon hade plågor i
magen och jämrade sig. Husbonden, som höst
att hon hade svårt, han sade: tag lite droppar

3)

ACC. N:R M. 13704:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

så blir det väl bättre", men det visade sig, att hon skulle ha ett barn. Det var under en bättre tid än övan omtalade kvinnan hade att leva i, vaden hon bildade ett rätt bra hem. När ett fruntimmer märkte sitt tillstånd, så började hon ordna så gott honde med sina kläder, det vill säga hon lät sy en 40 veckorsklädning. Den var vid och synlig, så att ingenting syntes. Sedan tänkte ^{hon sig} det blivande barnets kläder, de bestod av skjortor, undertrojor, av mjuk vit flanell mantlar av flanell blöjor, spärr lappar, ett par listor etc vore av flanell och kantade med något band i vitt. Utstyrelsen av sletades med några bindor för navlen. För omkr. 60 år sedan, när Märta Hamnergren var barnmorska, var det lätt att få något ^{ol} hjälpsida vid sådana tillfällen. Deplåsta hade vid den tiden en flicka eller "barngräbbä", som det hette. När Märta kom, var kvinnorna nöjda. Hon hade gott humör

och hon kunde uppmuntra sin patient. och det var
inte vanligt, att någon behövde hämta läkare. Ja
hörde när jag var liten hur dom pratade, hon hade
gjort tångförelösning, så jag tänkte ^{var} det förfärligt
att hon kan ta barnen med en tång. Hon tyckte
mycket om kaffe med goda kakor, och hon skulle
bejodas den förtäring hon behövde. Kvinnan låg i den
säng hon bråkade. Hon kunde inte vara ensam
hem ^{med} den tiden då hon "väntade sig". Det var inte noga
om, som var hemma under förelösningen. Blott
det fanns någon, som kunde styra om att barn
morskan kom, och som sedan kunde passa upp
för henne med badvatten tvål handdukar o. d.
För övrigt kommo alltid någon av kvinnans
granar eller släktingar vid ett sådant tillfälle
att sitta på huk, knäböja och sådant har jag hört
de, som voro gamla när ja var ung. Alla
vidskepliga föreställningar som att överföra

ACC. N:R M. 13704:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

värkarna, att efterbörden borde begravas under
tafs äro mycket gamla. Alltså förs omkring 50 år
kunde det finnas gamla, som hade sådant förs
sig. De flesta, som voro unga på den tiden beydd
sig inte om övertro utaa de voro glada när
den onda stunden var över. Om det gick normalt
med en förlösning, så var det ett ord av barmorskan
som hade stor betydelse. Hon tittade efter om
barnet var "välshapat" och om det var en gosse
eller flicka. Hon sade: en vacker och välshapat
gosse eller flicka alltså fick modern strax veta barnets
kön. Barmorskan skulle ett par kondukar om
barnet och lade det åt sidan medan hon skötte
om modern. Hon såg till blödnigen var nor-
mal och så lade hon rent inunder henne
Svinnan hade "eftervärkas" till dess att efterbörden
hade avgått. Om en stund fick hon rågmjölsgröt
att äta i gröten var bevisning för att hindra

6

ACC. N:R M. 13704:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

7
kvinnan fick faser i magen, vilket kunde vara
ett hinder för hennes tillfrisknande. Sedan
måste barnet badas, i en liten balja med ljumt
vatten, fick den lille sitt första bad. Det torkades med
en len handduk. Det fick ligga något om det var
varmt i stugan, en binda lades om navelsträngen.
blöjan veckas litet över mantlen, skärtoppen. Sistom
rullas omkring den lille. Den skulle rullas hårt
om benen för att inte barnet skulle bli fjellbent.
Det varo de gamla mycket noja med. Sedan
bäddades vaggan. Modern skulle låta barnet dia
Det var för somliga smästramt man det
gick över. Om barnet var friskt, sov det nästan
jämt. Barnet måste även vägas man besökhade
en betsmann, och fick så veta huru många
skälpennd det vägde. Om modern hade
mycket di, så ökade det snart i vekt. Jag
minns ett döfött barn man hade det i en

Kista. Det bars till graven av bara en man och
begravdes efter den Tidens sätt. Skämt angående
storsten o. d. hörde vi inte talas om. Inte kan
man veta om barn från landet, som ofta såga
djuren föda sina ungar, darav tyckte ett döt
det ju inte var något märkvärdigt. Har länge
modern låg efter en förlösning, berodde på
hennes krafter. Gamla folk talade om att de
brukade ligga 3 à 4 dagar då de fått en liten.
andra svagare mödrar kunde ligga 14 dagar
och ännu längre. Blev det blödning eller andra
komplikationer efteråt, kallades barnmorskan
och i värsta fall doktern. Bjudning förskön
inte förrän barnet skulle döjas. Doch var det
hedrande om vännen och bekant kom och
sittade på barnet och hörde efter hur det
stod till med modern. Det fjöds ^{hoffa} och Tantarna
funderade på vem av förälderna den lille

ACC. N:R M. 13704:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9.

var mest lik och så grattulerade dom fadren.
Det är väl en gammal föreställning att hon, modern
kallades ören, men det passade inte att hon gick
(någonstans förrän hon var kyrktagen, vilket borde
ske 4 veckor efter föreläsningen. Det hette kvinnan
skulle "tas i kyrke". Detta anmäldes före Súdstjans
tem. Kvinnan hade ett pruntimmer med sig som
kallades förgångskvinnor. Det var vanligen en
vänninna som gick före in i den nedersta bänken
till venster det vill säga på kvinnosidan. Innan
tjänsten började kom prästen i detsamma drag
väktaren uten fall. Där kvinnan föll på knä
Och nu läste prästen den i psalmboken föreskrivna
bönen. När detta var gjort, reste sig kvinnan
Prästen tog hennes hand och sade: "Herren ledsage
dig i sin samning och fruktan nu och till
evig tid". Sedan gick kvinnan och satte sig
och hos sin följeslagerska, och blev där till dess
att Súdstjansen var slet Forts.

basts.

Det späda barnet.

En avgift lades till kyrkan vid en gift kvinnas kyrktagning. Kvinnan bar sina vanliga kyrk-
kläder. Hon var ofta klädd i silkeskläde. Den
ogifta kvinnans kyrktagning skedde i sakrestian
Här erhöles hon en mer eller mindre sträng
föreläsning. Därefter läste prästen den bän, som
finns i den äldre psalmboken, och som är avsedd
för ett sådant tillfälle. Sällan efter kyrktagningen
hade man inte. Det kunde ju bjudas kaffe eller
teer som helst om någon kom. Vid barnets dop
gjordes däremot ofta gille allt efter råd och
lägenhet. Släkten bråkade honomna samman.
Det kallades på vardagspråk "bassöl". Det brukades
förning söst, pankak, ostkaka och fina kak-
verk.

ACC. N:R M. 13704:11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Om barn m. m.

Tilläggs

fm

Jul 96

Uppgifterna är från Skatelöv.
antalet barn från kyrkleyn och däsom-
kring. Utrustningen för den blivande arvingen
var beroende av hur välbärgad familjen var.
Har sökt minnas hur det efterfrågade var
och tillgick för 50-60 år sedan. Har inte
sysslut med andra orter, men en del saker
i frågelistan sker ju likadant. På varje
tid och ort